

Landslæknin skrivar

Gonore

Gonore er vanligasta kynsjúkan um okkara leiðir. Í Danmark eru gott 10.000 nýggir tilburðir árliga.

Í Føroyum hevur talið á nýggjum gonoretilburðum seinastu árin verið:

Ár:	Tilburðir:
1970	29
1971	74
1972	45
1973	68
1974	50
1975	81
1976	62
1977	43
1978	53
1979	29
1980	42

Í ár eru higartil komnar fráboðanir um tilsamans 27 gonoretilburðir í Føroyum.

Vit hava eina lóg viðvíkjandi kynsjúkum í Føroyum, og er endamálið við henni at fáa bast smittandi kynsjúkum. Hesar sjúkur smitta aloftast beinleiðis frá fólki til fólk við kynsligari samveru og taka seg upp í kynsgøgnunum (kynsorganunum). Tær verða tí eisini nevndar veneriskar sjúkur eftir ástargudinnuni rómversku Venus, henni tó til litla sóma. Av tí at gonore er nógvan vanligasta kynsjúkan skal í hesum greinastubba og einum seinni verða nomið við hesa sjúku, serliga um, hvussu sjúkan tekur seg upp, tilsløg (komplikaðir), viðgerð og um atgerðirnar til tess at minka um vandan fyrri smittu.

Gonore er ein smittandi sjúka, ið er elvt av bakterium gonokokkar. Tíðin frá eini er smittaður til sjúkan ger um seg (tilgerðartíðin) er vanliga 2-7 dagar, men stundum ganga 3 vikur, áðrenn ein gerst varur við sjúku. Í hesum sambandi er av alstórum týðningi at leggja dent á, at hjá næstan 1/3 av mannfolki og 1/2 av konufólki ger sjúkan so lítið um seg, at hin sjúki ikki varnast, at hann er vorðin smittaður. Og hesi smitta eins væl og tey, ið kenna sær mein av sjúkuni.

Tí er tað av avgerandi týðningi, at øll, ið halda, at tey kanska eru smittað við gonore, venda sær til lækna at fáa tikið dyrkingar til kanningar til tess at úthýsa — ella staðfesta — sjúkuna.

Hesar kanningar eru sambært nevndu lóg um kynsjúkur ókeypis, og kanningarnar kunnu verða gjørdar hjá kommunulæknunum ella hjá landslæknunum.

Sjúkueyðkennini hjá teimum, ið kenna nakað, kunnu hóskandi verða viðgjørd fyrri hvørt kynið sær.

Gonore hjá monnum:

Fyrstu sjúkueyðkenni eru sviði, tá ein skal kasta sær av vatninum, og flót frá vatnræsismunnum (urinrørsmunnum). Flotið er í byrjanini lítið og sliput. Eftir einum degi gerst flotið ofta tjúkt og gulligt. Flotið er mest fyrstu vikuna og minkar so ofta aftur, so tað nakrar vikur seinni bert er heilt lítið at siggja.

Gonore situr fyrstu dagarnar bert í fremsta (uttasta) partinum av vatnræsinum (urinrørsinum). Verður sjúkan ikki viðgjørd, kann tað sláa til, at hon setist í aftara partin av vatnræsinum, blóðruhálskertilin og hjáestini. Hesi tilsløg (komplikaðir) eru tó ikki vanlig, og oftast koma tey eftir fleiri vikum.

Gonore í blóðruhálskertilinum kann elva pinu yvir kokubeiðið, pinu í samband við at hjálpa sær sjálvum og um atgerðirnar til tess at minka um vandan fyrri smittu.

Kemur gonore í hjáeista, gerst ein vanlig knappliga sjúkur við fepri og ávrkandi almenntæðu, samstundis sum hjáeistað er ógvuliga sárt og trútið. Viðhvørt gerast bæði hjáestini sjúk, og hetta kann gera tað, at hin sjúki verður livsörur (sterilur), t.e., kann ikki fáa børn.

Gonore kann eisini sita í baktarminum. Vanliga eru eingi sjúkueyðkenni, ið benda á, at sjúkan er har, men viðhvørt er sviði, skriði og eitt sindur av gulligum floti.

Munngonore finst oftari, enn fólk áður hava hildið. Vanliga kenst einki at meini, viðhvørt eitt sindur av hálsilsku.

Í einum komandi greinastubba verður m.a. umrøtt: gonore hjá kvinnum, sjúkuavgerðin og viðgerð.

Málið um royndarstøð og búnaðarskúla aftur á tingi:

Hví kroysta alt upp í Havnina — leggið royndarstøðina á Sandoyinni

Løgtingsmaður: — Steðgið fyrireikingunum at leggja royndarstøð á Heygsгарði

Málið um royndarstøð og búnaðarskúla er nú aftur komið á tingborð. Løgtingsmenn og búnaðarmenn eru ikki samdir við landsstýrið, at støðin skal leggjast á Heygsгарði í Kollafirði.

Tá lögtingið kom saman aftur í vikuni legði tí Tórmodur Mohr Olsen, tingmaður fyrri Javnaðarflokkin í Sandoyinni fram uppskot til samtyktar, har lögtingið áleggur landsstýrinum beinvegin: 1. at støða øllum fyrireikingum til bygging av nýggjari royndarstøð við útbúgvingarmøguleikum á Heygsгарði. 2. at fara undir fyrireikingar til at seta á stovn royndarstøð við útbúgvingarmøguleikum á Sandoyinni.

Í viðmerkingunum sigur lögtingsmaðurin m.a.:

»Í 1978 samtykti lögtingið at heimila landsstýrinum at skipa fyrri bygging av nýggjari royndarstøð við móguleikum at skipa fyrri útbúgving.

Lógin, sum gav landsstýrinum hesa heimild, nevndi

ir einki um, hvar í landinæm tann nýggja royndarstøðin skal leggjast. Tann avgerðin varð í royndog veru latin landsstýrinum upp í hendur, og hevur lögtingið helst tikið hesa avgerð í teirri vón, at landsstýrið fór at velja at leggja nýggju royndarstøðina á tað best móguliga hóskaði plássið.

Tá tað nú í seinastuni er vorðið greitt fyrri almenninginum, at landsstýrið í álvara umhugsar at leggja royndarstøðina á Heygsгарði í Kollafirði, má tað metast at vera beint at taka málið upp aftur eina ferð enn á Føroya Løgtingi.

Metast má, at tað er bæði beint og neyðugt at taka hetta málið upp aftur, grundirnar til hetta eru fleiri, her skal verða vist á nakrar av teimum.

Fyrri tað fyrsta eru nógvir búnaðarmenn samdir um hetta, at Heygsгарður ikki er hóskandi til royndarstøð, sum skal kunna virka sum búnaðarskúli, fyrri tað næsta vísa tær viðgerðir, hetta mál hevur fingið á lögtingi t.d. í 1977, at Føroya lögting stór-

Tórvaldur Mohr Olsen

liga ívaðist í, um Heygsгарður var rætta loysnin.

Annars er málið um royndarstøð og landbúnaðarskúla eitt ógvuliga gamalt mál á lögtingi, og má gongdin í hesum máli tí metast at vera tingmonnum kunnug. Tað er sostatt eingin orsök til at koma við nýrum søguligum yvirliti. Annars sæst gongdin væl í lögtingsmáli nr. 65/1976, 82/1977 og 69/1978. Uppskotsstillarin er samdur

við teimum mongu, sum eru av tí áskoðan, at Heygsгарður er illa hóskandi til nýggja royndarstøð og til tann nýggja búnaðarskúlan, sum vónandi við tíðini kemur at leggjast saman við royndarstøðina.

Hetta uppskot til samtyktar er tí ein roynd at fáa lögtingið at velja eina skilabetri loysn enn ta loysn, landsstýrið nú tykist at vera í ferð við at fara út í livið.

Eisini er hetta ein roynd at støða ætlanini við Heygsгарði, áðrenn alt ov long tíð og alt ov nógvr peningur verða brúkt uppá eitt projekt, sum uppá forðund má metast sum mislukkað.

Støðan í hesum máli er sum nevnt tann, at lögtingið í 1978 tíverri gav landsstýrin-

Framhald á síðu 15

Bror Smart aftur til Føroya

Nú skipar Presto Booking fyrri tiltaki saman við Havnar Jazzfélag. Hesuferð er tað bluesrockbólkurin Bror Smart úr Odense, sum kemur henda vegin. Teir eru viðakendir fyrri sína góðu framførsu av góðum traditionellum bluesrocki, og vóru teir eisini væl fagnaðir seinast teir vóru í Føroyum.

Karsten Vogel (Saxofon), Svend Broholm (Bass), Jens Slumstrup (Trummur) og Søren Lindemann (Guitar), hava eina fjølbroytta skrá, til demis kann hoyrast Little Feat, Ry Cooder og J. J. Cale. Eisini er eitt, sum er vert at leggja merki til, og tað er, at 1/4 av teirra skrá er heima-smíðaður tónleikur.

Annars hava Bror Smart verið í Grønlandi í 3 mánaðir, frá oktober '80 til februar í ár. Tíverri var Karsten Vogel ikki við teimum har vesturi, men av tí at Bror Smart upprunaliga var ein trio, gekk tað heilt væl kortini.

Karsten Vogel, sum nakrar ferðir hevur verið í Føroyum og vitjað sum solistur, verður við hendan túrin hjá bluesrockbólkunum »Bror Smart«.

Frá føroyska skúlanum í Keypmannahavn:

Føroyski skúlin í Keypmannahavn flytir

Føroyski skúlin í Keypmannahavn fer í ár inn í sitt 7. skúlaár. Ótatt eru tær føroysku børn, ið hava gingið í skúlans hølum á Gasværksvejen, men nú í ár verður so flutt. Nýggi skúlin og hølini leggjast: Nørrevold Skolen — Nørre Voldgade 28. Hesin skúlin liggur næstan beint við Nørrepost station og eru tað eisini nógvir bussar, ið koyra tann vegin og til Nørrepost, so skúlin kann næstan ikki leggjast meira miðskeiðis í býnum. Um so er, at føroyingar í Keypmannahavn fáa nýggið hølir, so sum ætlanin er, so flytir skúlin í tey.

Føroyski skúlin er eitt tilbøtt til øll millum 7 og 17 ár, tey sum ganga í 1. til 10. flokki í fólkaskúlanum. Undirvising og útreiðslur til ferð til skúlan eru ókeypis, skúlin rekir sum nú er stóran part av Sjællandi, t.v.s. næming-

arnir nýtast ikki at vera búsitandi í Keypmannahavn fyrri at verða undirvístir á skúlanum. Tey kunnu koma úr øllum kommunum og borgarum so heimstaðarkommunan fyrri ferð og undirvising. Skúlin er fyrri øll, bæði danskt og føroyskt mælt og øll millumstigni.

Hugsanin við skúlanum er, at teir næmingar, ið ikki fyrr hava lært føroyskt skulu fáa høvi til tað, og at teir næmingar, ið hava gingið í einum føroyskum skúla fyrr ella onkursvegna hava lært føroyskt skulu fáa móguleika fyrri at læra meira ella viðlíka halda tað, sum er lært. Harumframt skal skúlin kunna næmingarnar um føroysk viðurskipti og mentan, landlæru og sögu. Skúlin er eitt tilbøtt til øll, men tað sigur seg sjálv, at tað er avmarkað, hvat, ið kemur burturúr

bert nógur fáum tímum hvønn leygardag — undirvist verður leygardag frá kl. 10.30 til kl. 13.30 — men hóast stuttu tíðina so er tað ikki heilt sørt, ið kemur burturúr kortini. Fleiri av næmingunum, ið eru fluttir til Føroyar, hava havt framúr hjálpa av undirvisingini og klára seg gott í vanligu føroyska skúlanum.

Sum sagt so byrjar skúlin virksemini stutt aftur leygardagin 5. august kl. 10.30 á Nørrevold Skúlanum — Nørre Voldgade 28. Tað ber til at melda seg inn bert við at koma sjálvi, siga frá á skúlanum í heimstaðarkommununi ella hjá læraranum. Tað ber til at byrja á skúlanum alt árið.

Nærri upplýsingar gevur annars: Rógvi Thomsen tlf. (01) 244959.